

УДК 330.101

С.І.ШТЕФАН

Харківська національна академія міського господарства

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розглядається проблема формування системи ефективного управління в умовах модернізації економіки України, використання нових фінансових інструментів соціально-економічного розвитку країни і регіонів.

Рассматривается проблема формирования системы эффективного управления в условиях модернизации экономики Украины, использования новых финансовых инструментов социально-экономического развития страны и регионов.

The problem of formation of system of effective management by development of modernization of economy of Ukraine, use of new financial instruments of social and economic development of country and regions is considered.

Ключові слова: фінансові ресурси, монетарна політика, фінансова система, бюджетно-податкове регулювання, фінансові інструменти, фінансові інститути, модернізація економіки, кредит.

Для ефективного функціонування сучасної економіки важливе значення має інституційне забезпечення державної політики України, необхідність існування системи інституцій, здатних у взаємодії і координації здійснювати ефективну реалізацію завдань державної економічної політики. Вирішення завдань стратегічного розвитку України базується на визначенні перспектив, які ґрунтуються на довгострокових цілях регіонального розвитку і використанні потенціалу території. При цьому формування нової парадигми має відбуватися не лише в контексті розвитку окремо кожного регіону країни, але і в напрямку інтеграції даних зусиль у процес модернізації національної економіки.

Особливої уваги заслуговує аналіз фінансових інструментів, які забезпечують ефективність стратегічного управління розвитком країни і регіонів.

Практично всі дослідники зазначають, що ефективною фінансова політика може бути при узгодженості між політикою і механізмом, за допомоги якого відбувається реалізація основних напрямів використання фінансових ресурсів [1-6]. По новому до дослідження фінансового механізму в раціональному управлінні розвитком систем можна підійти урахуваючи синергетичний підхід, з урахуванням власних тенденцій системи, сприянню їх розвитку. Значна роль у вирішенні цих проблем належить бюджетній політиці.

Аналізуючи сферу фінансових відносин, слід вивчати систему формування і використання грошових коштів для забезпечення реалізації функцій, покладених на органи влади, бізнес-структури і фізичних осіб.

Кредитний механізм стає адекватною формою змістовного підпорядкування інших видів грошових відносин відносинам фінансовим, балансує доходи і витрати різних суб'єктів ринку.

Пріоритетом грошово-кредитної політики у сучасний період розвитку України, в першу чергу, має стати забезпечення структурної модернізації економічної і фінансової систем України на основі вирішення традиційної для України суперечності між завданнями макроекономічної стабілізації та монетарним стимулюванням зростання. Вирішення цієї суперечності лежить в площині ефективного поєднання антикризових і модернізації монетарних заходів.

Слід зазначити, що реалізація грошово-кредитної політики в Україні можлива при ефективному використанні її інструментів і урахуванням реальних процесів в Україні [8].

По-перше, економічне зростання можливе лише за поліпшення зовнішніх умов. Проте стійкість і якість зростання залежатимуть від вирішення внутрішніх структурних проблем на основі подолання вузькості внутрішньої ресурсної бази за рахунок зовнішнього фінансування. Нарощування зовнішнього боргу державним, банківським та іншими секторами економіки в умовах відсутності захисних механізмів підірватиме довгострокові основи монетарної стабільності. Відтак принциповою умовою переходу України до сталого збалансованого економічного зростання є кардинальне підвищення ефективності використання залучених фінансових ресурсів.

По-друге, збереження протягом тривалого періоду потужної дії немонетарних чинників інфляції (зростання вартості продовольства, енергоресурсів, вплив монополізації ринків, деформація споживчих настроїв через очікування кризи тощо) обмежує можливості здійснення Національним банком стимулюючої монетарної політики. В Україні проблема зниження інфляції лежить не в площині застосування монетарних інструментів, а в регулюванні ринкового середовища з метою підвищення чутливості виробників до ринкових сигналів та забезпечення їх адекватної реакції щодо коригування обсягів виробництва й цін. Таким чином, зупинити інфляцію в Україні неможливо без кардинальної структурної перебудови економічної системи, що потребує «м'якої» монетарної політики та дієвих механізмів акумулювання і спрямування ресурсів у пріоритетні напрями економічної діяльності.

По-третє, в Україні зберігається значний розрив між спроможністю банківської системи надавати кредитні ресурси і здатністю не фінансового сектора ефективно використовувати й обслуговувати їх. Отже, відновлення активного приросту депозитів має бути доповнено заходами щодо відновлення та поліпшення структури банківського кредитування.

По-четверте, поглиблюється тенденція до спрямування потоків фінансових ресурсів у державний сектор економіки шляхом втягування банківської системи у фінансування дефіциту бюджету за рахунок купівлі ОВДП та ОВДП-ПДВ облігацій [7]. Така тенденція має декілька негативних аспектів. По-перше, спрямування банками надлишку ліквідних коштів на ринок державних цінних паперів збільшує залежність банківської системи від стану державного бюджету та спроможності держави своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями, загрожує посиленням розриву між рівнем розвитку фінансового і реального секторів економіки. По-друге, вона сприяє «перегріву» фінансових ринків. По-третє, структура державних видатків (підвищення та індексація соціальних виплат, збільшення обсягів погашення та обслуговування боргів, інвестування в підготовку Євро-2012, фінансування дефіциту НАК «Нафтогаз України» та Пенсійного Фонду) поглиблює суперечність між обсягами залучених ресурсів у державний сектор економіки та можливостями їх продуктивного використання.

По-п'яте, специфічна роль обмінного курсу гривні як «інфляційного якоря» робить передбачуваність курсової динаміки найважливішою умовою сталого зростання.

Збалансованість фінансової системи потребує приведення у відповідність:

- потреб економіки у фінансових ресурсах і можливостей фінансової системи їх забезпечити;

- обсягів фінансування інвестицій та споживчого попиту для усунення диспропорцій між сукупним попитом і пропозицією. Лаг отримання ефекту від інвестицій у основний капітал означає, що за посткризовий період вітчизняна промисловість має встигнути модернізувати виробничі потужності, підвищити продуктивність праці і наростити виробництво;

- обсягів фінансування секторів економіки та підвищення ефективності використання залучених ними ресурсів;

- обсягів грошової і товарної маси для підтримання збалансованого платіжного балансу, недопущення припливу спекулятивного капіталу;

- інфляційної, процентної й курсової динаміки для уникнення перекосів у структурі платіжного балансу.

Стійкість фінансової системи передбачає:

- зменшення зовнішньої залежності вітчизняної фінансової системи шляхом скорочення фінансування споживання за рахунок запозичень із зовнішніх ринків капіталу;

- підвищення стійкості банківської системи шляхом усунення накопичених дисбалансів – невідповідності термінової і валютної структу-

ри активів і пасивів, вирішення проблеми капіталізації, простроченої заборгованості тощо;

- вдосконалення системи управління на основі макропруденційного підходу до оцінки і управління ризиками;

- підвищення прозорості функціонування фінансової системи в цілому та системних надвеликих фінансових інститутів зокрема.

Для забезпечення сталого збалансованого економічного зростання пріоритетними мають стати наступні завдання грошово-кредитної політики:

- стабілізація темпів інфляції на основі створення умов для нарощування пропозиції товарів і послуг через розвиток конкуренції, вдосконалення ринкової інфраструктури, розвиток механізмів раціонального розміщення та ефективного використання фінансових ресурсів шляхом комплексного застосування заходів грошово-кредитної, податкової, конкурентної, структурної політик;

- зміна структури джерел грошової пропозиції, що потребує підвищення рівня збалансованості платіжного балансу і дозволить уповільнити приріст міжнародних резервів та мінімізуватиме вплив валютного каналу грошової пропозиції, підвищить роль рефінансування банківської системи;

- підвищення дієвості трансмісійного монетарного механізму, розвиток механізмів управління ліквідністю на основі посилення дієвості процентних важелів;

- становлення потужного національного капіталу шляхом створення гнучкої та ефективно інституційної системи мобілізації і розміщення позичкових капіталів, розвитку механізмів довгострокового кредитування, заохочення сполучення капіталів комерційних банків і промислових підприємств, що дозволяють спрямувати надлишкові грошові ресурси у виробництво;

- підвищення рівня монетизації та насиченості економіки кредитами;

- посилення антициклічного характеру процентної політики та дієвості її важелів на основі дії «процентного коридору», цілеспрямованого зниження вартості фінансових ресурсів;

- оновлення курсового режиму у напрямі підвищення гнучкості валютного курсу для забезпечення балансу між стимулюючим ефектом девальвації та стабілізуючим ефектом ревальвації. Підтримання адекватної реальної курсової динаміки дозволить послабити негативні впливи світової кон'юнктури на конкурентоспроможність вітчизняних виробників, забезпечить умови для врівноваження платіжного балансу та стійкого довгострокового зростання;

- побудова системи макропруденційного нагляду на основі ефективного ризик-менеджменту.

Посилення стимулюючого характеру грошово-кредитної політики забезпечить максимально можливе використання «паузи зростання» для виправлення структурних дисбалансів фінансової та економічної систем України і побудови фундаменту сталого збалансованого економічного зростання, ефективного управління розвитком регіонів.

1. Аргус М. М. Фінансовий механізм в умовах ринкової економіки // Фінанси України. – 2005. – №5. – С. 54-59.

2. Львовичкін С. В. Фінансовий механізм макроекономічного регулювання // Фінанси України. – 2009. – №12. – С. 25-33.

3. Науменкова С. В., Міщенко С. В. Сучасна модель фінансової системи: порівняльний аналіз основних підходів // Фінанси України. – 2006. – №6. – С. 44-56.

4. Рибак С.О., Лазерник Л.Л. Таксономія дефініцій фінансової сфери // Економічна теорія. – 2007. – № 2. – С. 34-45.

5. Чухно А. Экономическое развитие Украины сквозь призму глобализационно-интеграционных процессов // Экономика Украины. – 2012. – №1. – С. 91-93.

6. Шинкарук Л.В. Інституційні засади капіталоутворення в Україні // Економічна теорія. – 2007. – №3. – С. 72-80.

7. Аналітичний огляд ринку облігацій України за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: rurik.com.ua/documents/research/bonds_review_2010.pdf.

8. Монетарні важелі стимулювання структурної перебудови економіки України. Аналітична записка [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>.

Отримано 25.02.2013

УДК 65.011

Н.Г.ДОЛОШКО

Харьковский национальный университет строительства и архитектуры

СУЩНОСТЬ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ В ТЕОРИИ СИСТЕМ

Рассмотрены сущность, типы и существующие подходы к рассмотрению экономической устойчивости функционирования и развития предприятия. Обозначены рамки применения термина «устойчивость» по отношению к предприятию. Рассмотрены значения таких понятий, как «устойчивость функционирования», «равновесие», «устойчивость развития» и «экономическая устойчивость предприятия».

Розглянуто сутність, типи та існуючі підходи до розгляду економічної стійкості функціонування та розвитку підприємства. Визначено границі застосування терміна «стійкість» стосовно підприємства. Розглянуто значення таких понять, як «стійкість функціонування», «рівновага», «стійкість розвитку» та «економічна стійкість підприємства».

The essence, types and existing approaches to addressing the sustainability of economic and enterprise development. Defined boundaries of the term «stability» in relation to an enter-